

STOCKHOLMSKÄLLAN

Blanchs kafé 1870-80.

Blanchs konstsalong 1890-1900.

Cuninghams negersångkör 1895. Kungsträdgården och Sverigehuset 1971.

Stockholm – en mondän storstad

Kungsträdgården med alla sina vattenhål har i flera hundra år fungerat som en magnet för alla nöjeslystna. I hörnet Kungsträdgården/Hamngatan, där Sverigehuset nu ligger, öppnade restauratören Theodor Blanch sommaren 1868 Blanchs kafé. Bördig från Berlin hade han arbetat sig via Jönköping vidare mot huvudstaden. Här hade han förestått Operakällaren innan han öppnade eget. Som ett tecken på uppskattning skulle Blanch några år senare få förtroendet att ansvara för den svenska restaurangen på Världsutställningen i Wien 1873.

Tillbaka till kaféet. I en behaglig miljö och i bekväma

sittmöbler kunde man läsa in- och utländska tidningar på etablissemangets bekostnad. Herrar kypare var klädda i frack och vit halsduk. Gästerna erbjöds levande musik året om. Dessa så kallade kaffe- och aftonkonserter räknades som en riktig nyhet i stadens nöjesliv.

Som om inte detta var nog så blev Blanchs kafé år 1878 en av de första som använde elektrisk belysning. Summa summarum, det här var en plats där man kunde få en rejäl fläkt av kontinental kafékultur.

En affisch från Blanchs gör reklam för kaffekonsorter med ”Cuninghams negersångkör” tillsammans med ”Orchestr

”Det här var en plats där man kunde få en rejäl fläkt av kontinental kafékultur.”

des Montagnards”. Speciellt den förstnämnda gruppen är värd att uppmärksamma: den som trodde att svart musik kom till Sverige först i samband med den stora vågen av afroamerikanska jazz- och bluesartister en bit in på 1900-talet har alltså fel. Redan på 1870-talet kunde den stockholmska publiken stifta bekantskap med en musikkultur som fötts i den amerikan-

ska Södern. Eftersom slaveriet avskaffats runt 1865 i Amerika torde flera av gruppens medlemmar ha fötts som slavar.

Blanch smidde ytterligare planer. På samma tomt som kaféet lät han nämligen år 1879 uppföra en teaterbyggnad. Där kunde man ta del av en blandad kompott kultur värdigt ett nutida kulturhus: utländska teatersällskap, kamarmusik, varietärtister och till och med föreläsningar av populärvetenskaplig karaktär erbjöds.

Som vi sett var Theodor Blanch inte bara intresserad av lekamlig spis. Därför vände han nu sina blickar mot målarkonsten och på 1880-

talet förvandlades teatern till Blanchs konstsalong. Här ville han presentera ny, framförallt utländsk men också svensk konst av god kvalitet. Granne med konstsalongen låg Konstföreningens utställningslokaler. Ett besök på de båda gallerierna blev ett populärt söndagsnöje.

Bland andra etablissemang vars uppkomst signalerade Stockholms omvandling till en mondän storstad kan nämnas Grand hôtel, Hotel Rydberg, Hamburger Börs, Berns salonger, Hotel Anglais, Hasselbacken och Operakällaren. Också på dessa ställen kunde besökaren ta del av olika slags musikunderhållning.

År 1881 överlät Theodor Blanch restaurangen till en ny ägare. Blanchs konstsalong togs över av Konstföreningen i slutet på 1880-talet. 1915 blev konstsalongen åter teater, men i annans regi eftersom Theodor Blanch avlidit i Stockholm 1911. Många namnkunniga skådespelare har uppträtt på Blanchs teater (Blancheteatern). Säkert har en del minnen från den tid då teaterdirektören hette Gösta Bernhard på 50-talet. På 1960-talet revs teatern och ersattes av Sverigehuset, ritat av Sven Markelius.

Carina Ferlatti